

شناسایی راهبردهای توسعه اشتغال در مناطق روستایی با استفاده از مدل SWOT (مطالعه موردی: دهستان بدر، شهرستان روانسر)

داود جمینی^{۱*}، احمد تقدیسی^۲، علیرضا جمشیدی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۴ آذر ۱۳۹۳

تاریخ دریافت: ۲۰ خرداد ۱۳۹۳

چکیده

هدف از پژوهش حاضر که به لحاظ ماهیت و روش به ترتیب از نوع تحقیقات کاربردی و توصیفی - تحلیلی است، ارائه راهکارهای توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر است. ابزار اصلی پژوهش پرسشنامه محقق ساخته و جهت دستیابی به اهداف پژوهش، محققان از نظرات ۲۳ کارشناس مرتبط با امور روستایی شهرستان روانسر در این مقاله بهره گرفته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد منطقه مورد مطالعه دارای ۲۳ نقطه قوت (با امتیاز نهایی ۱/۸۰۰) و ۲۵ فرصت (با امتیاز نهایی ۱/۹۳۳) جهت توسعه اشتغال است. در حالی که روستاهای دهستان بدر با ۳۵ نقطه ضعف (با امتیاز نهایی ۱/۹۴۶) و ۱۶ تهدید (با امتیاز نهایی ۱/۹۹۳) برای توسعه اشتغال مواجه می‌باشند. در مجموع نتایج، با توجه فزونی نقاط ضعف و تهدیدات بر نقاط قوت و فرصت‌ها در محدوده مورد مطالعه، نشان می‌دهد استراتژی تدافعی (WT)، در اولویت استراتژی‌های توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر می‌باشد. بنابراین در ارائه راهکارهای توسعه اشتغال در نواحی روستایی محدوده مورد مطالعه تضعیف نقاط ضعف درونی (مانند کمبود سرمایه اولیه در دسترس روستاییان با وزن نهایی ۰/۱۳۶، وجود دلالتان و واسطه‌ها با وزن نهایی ۰/۱۰۵) و تهدیدهای بیرونی (مانند سرمایه محدود در دست روستاییان با وزن نهایی ۰/۲۷۲ و بالا رفتن هزینه‌های تولید با وزن نهایی ۰/۲۶۲) با وزن نهایی بیشتر، امری ضروری می‌باشد. در نهایت با توجه به یافته‌های پژوهش، راهکارهای کاربردی و مؤثری، که در ارائه آن‌ها تکیه اصلی بر محدود کردن نقاط ضعف و تهدیدات شناسایی شده می‌باشند، در جهت توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر ارائه گردیده است.

واژه‌های کلیدی: توسعه روستایی، اشتغال، راهکارهای توسعه اشتغال، دهستان بدر.

۱ - دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه اصفهان.

۲ - استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه اصفهان.

۳ - دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه اصفهان.

(* نویسنده مسئول: davood.jamini@gmail.com)

مقدمه

نقش و جایگاه روستاها در فرایندهای توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی در مقیاس‌های محلی، منطقه‌ای و بین-المللی و پیامدهای توسعه نیافتگی مناطق روستایی موجب توجه به روستاها و جوامع روستایی و حتی تقدم آن بر جوامع شهری گردیده است (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۳). از نظر مایکل تودارو ضرورت تقدم و توجه به توسعه روستایی نسبت به توسعه شهری بدین علت است که راه حل نهایی مسئله بیکاری شهری و تراکم جمعیت، بهبود محیط روستایی است (تودارو، ۱۳۶۴).

باور و اعتقاد به اینکه اشتغال در مبارزه با فقر و محرومیت اجتماعی امری ضروری و مؤثر می‌باشد در برخی اسناد و مدارک بین‌المللی و همچنین، تحقیقات کارشناسی که درباره اشتغال تحقیق کرده‌اند، می‌توان مشاهده کرد. به‌عنوان مثال کمیسیون اروپا تأکید می‌کند که اشتغال بهترین ضمانت‌کننده رفع فقر و محرومیت در جوامع است (هرمان و جئورجسکو^۱، ۲۰۱۲). همچنین، اشتغال و داشتن شغل مناسب، سودمندی، شخصیت‌سازی، اجتماعی شدن، استقلال شخصی، مسئولیت-پذیری، تعهد، جهت‌دهی به مسیر آینده زندگی را برای فرد به دنبال دارد (آیوسوا و همکاران^۲، ۲۰۱۴). بنابراین می‌توان چنین عنوان کرد که دسترسی و دستیابی افراد به شغل مناسب، برای جوامع شهری و روستایی از الزامات دستیابی به توسعه می‌باشد.

آمارها نشان می‌دهد، استان کرمانشاه یکی از استان‌هایی در سطح کشور می‌باشد که دارای بیشترین میزان بیکاری می‌باشد. در بین شهرستان‌های استان کرمانشاه (۱۴ شهرستان)، شهرستان روانسر با میزان بیکاری حدود ۳۰ درصد، رتبه‌ی چهارم (به لحاظ آمار بیکاری) را دارا می‌باشد. همچنین، دهستان بدر با میزان بیکاری حدود ۳۲ درصد، بیشترین میزان بیکاری را در بین شش دهستان واقع در شهرستان روانسر دارد (نتایج سرشماری نفوس و مسکن ایران، ۱۳۷۵ - ۱۳۸۵ - ۱۳۹۰). لذا، توجه به اهداف سند چشم‌انداز ۲۰ ساله ۱۴۰۴ که بر اساس آن نرخ بیکاری کشور بایستی از ۱۲/۳ درصد در سال ۱۳۸۳ به ۷ درصد در سال ۱۳۹۴ کاهش یابد (سلامی و انساری، ۱۳۸۸)، وضعیت کنونی اشتغال در دهستان بدر نشان می‌دهد که این منطقه با چالش مضاعفی مواجه می‌باشد. زیرا ضمن اینکه نسبت به هدف ارائه شده در سند چشم-انداز ۲۰ ساله کشور در سال آینده (سال ۱۳۹۴) دارای فاصله زیادی است. بنابراین، توجه به اشتغال در این دهستان را امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر کرده است.

با توجه به اینکه دهستان بدر به لحاظ توان‌هایی محیطی (زمین‌های کشاورزی، مراتع انبوه، جاذبه‌های گردشگری و ...) و انسانی (به‌ویژه نیروی انسانی زیاد و نیروی انسانی تحصیل‌کرده^۳) و همچنین، موقعیت ارتباطی (دسترسی به بازارهای

1 - Herman and Georgescu

2 - Iosua et al

۳- به‌عنوان نمونه مشاهدات نگارندگان نشان می‌دهد در مرکز دهستان بدر، یعنی روستای بدرآباد، که حدود ۴۵۰ نفر جمعیت دارد، بیش از ۳۹ نفر در مقاطع مختلف تحصیلی به‌ویژه در مقطع کارشناسی فارغ‌التحصیل شده‌اند.

شهرهای هم‌جوار)، دارای وضعیت مناسبی می‌باشد، می‌توان گفت که این دهستان پتانسیل‌های لازم جهت توسعه اشتغال و اشتغال‌زایی در بخش‌های مختلف کشاورزی، صنعت و خدمات را دارا می‌باشد. بنابراین، محققان در پژوهش حاضر با بهره‌گیری از نظرات ۲۳ کارشناس خبره شهرستان روانسر، با استفاده از مدل SWOT (مدلی مناسب جهت انتخاب بهترین استراتژی)، در صدد انتخاب بهترین استراتژی جهت توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر می‌باشند. بدون شک توسعه اشتغال و اشتغال‌زایی در روستاهای این دهستان گامی مهم در تحقق توسعه و به دنبال آن توسعه پایدار و همچنین، کاهش چالش‌های روستایی از جمله بیکاری، مهاجرت روستایی، کمبود درآمد و فقر و بهبود وضعیت امنیت غذایی، رفاه و به‌طور کلی، کیفیت زندگی روستاییان این دهستان خواهد بود.

با توجه به اهمیت انکارناپذیر موضوع اشتغال در توسعه جوامع، تاکنون مطالعه‌ای به سبک فوق، با هدف شناسایی استراتژی مناسب و ارائه راهکارهای توسعه اشتغال در مناطق روستایی، انجام نگرفته است. با این وجود می‌توان به نتایج چند مطالعه مهم صورت گرفته مرتبط با موضوع پژوهش، که در ادامه می‌آید، اشاره کرد.

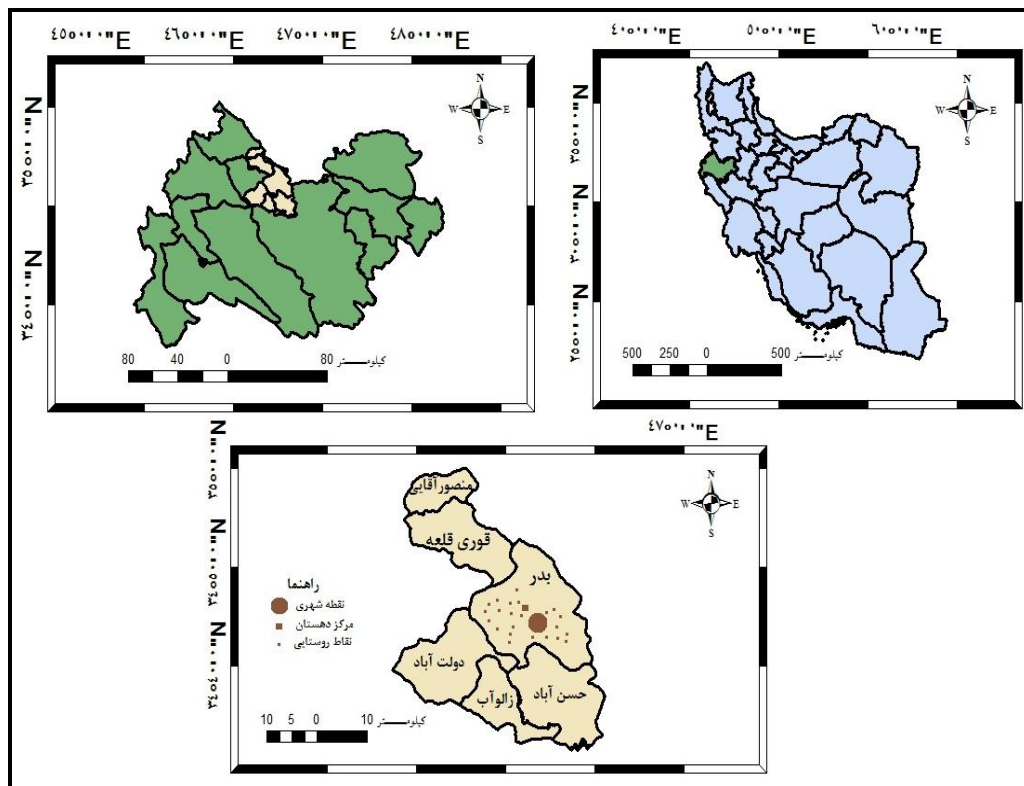
نتایج پژوهش فرهادی محلی (۱۳۸۸)، در مطالعه‌ای با عنوان فناوری اطلاعات و ارتباطات موتور محرک توسعه و اشتغال‌زایی، نشان داد استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات زمینه و بستری مناسب برای اشتغال‌زایی و به‌دنبال آن توسعه روستایی می‌باشد. شمشاد و همکاران (۱۳۹۱)، در مطالعه‌ای به شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های مؤثر بر اشتغال‌زایی در تعاونی‌های استان گلستان پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان داد عوامل زیرساختی، خدمات پشتیبانی وام و بازاریابی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر توسعه اشتغال در تعاونی‌های استان گلستان می‌باشند و در صورت ارتقای وضعیت این عوامل وضعیت اشتغال در تعاونی‌های این استان تقویت می‌گردد. نادری و تیموری (۱۳۹۲)، در پژوهشی با هدف شناسایی موانع و راهکارهای توسعه مشاغل خانگی زنان روستایی از دیدگاه صاحب‌نظران و متولیان اجرایی، برای دستیابی به هدف مذکور، به ارائه راهکارهای اجتماعی - نهادی، راهکارهای اقتصادی - حمایتی و همچنین، راهکارهای رفع موانع توسعه کسب و کارخانگی، پرداخته‌اند. نتایج پژوهش مهمت^۱ (۱۹۹۵) در مطالعه‌ای با هدف اشتغال‌زایی با تأکید بر استراتژی توسعه سبز در کشور اندونزی، نشان داد پژوهش نشان داد کشور اندونزی با وجود منابع طبیعی فراوان، تراکم بالایی از جمعیت داشته و با معضل بیکاری مواجه می‌باشد که این عوامل سبب تخریب محیط زیست این کشور شده است. نهایتاً استراتژی که مهمت برای توسعه اشتغال ارائه داد به این صورت بود که کشورهای شمال (توسعه‌یافته)، که دارای درآمد بالایی هستند، می‌توانند با ارائه کمک‌های مالی و تقویت جریان سرمایه‌گذاری در کشورهای جنوب (اندونزی)، در توسعه اشتغال‌زایی در این کشورها نقش بسزایی را داشته باشند. یافته‌های تحقیقات رومی و پاروت^۲ (۲۰۰۸)، ساتیاباما^۳ (۲۰۱۰) نواز^۴ (۲۰۰۹) نشان می‌دهد که عواملی از جمله پائین بودن سطح ریسک و نوآوری، دسترسی دشوار به اعتبارات سرمایه‌ای از سوی نهادهای

1- Mehmet
2- Roomi and Parrott
3- Sathiabama
4- Nawaz

دولتی و خصوصی، پائین بودن سودآوری فعالیت‌های اقتصادی در روستا، انتقال سرمایه مالی توسط روستائیان به شهر، نبود زیرساخت‌های فیزیکی مناسب در روستا، مهاجرت روستائیان به شهر، پائین بودن تجهیزات مدرن در روستا، مشکلات بازاریابی محصولات، مناسب نبودن سیاست‌ها و قوانین سازمانی و دولتی و سیاست‌های بانکی، دوره‌های مقطعی آموزش کارآفرینی، عدم توان ریسک‌پذیری از مهم‌ترین موانع توسعه کارآفرینی و اشتغال در نواحی روستایی می‌باشند. هرمان و جئورجسکو (۲۰۱۲) در پژوهشی به ارائه استراتژی‌های اشتغال برای کاهش فقر در رومانی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان داد آموزش‌های حرفه‌ای و مهارت آموزی و تداوم آن، مهم‌ترین استراتژی برای افزایش سطح اشتغال و از فقر نجات دادن بیکاران است. این صورت که نیروی کار با فراگیری مهارت‌های لازم، خود را با تقاضاهای جدید (حرفه‌های مورد نیاز کارفرما) وفق می‌دهد و در نتیجه با بالا رفتن سطح مهارت، زمینه‌های گذر از بیکاری به اشتغال و از فقر به رفاه فراهم می‌شود. نتایج پژوهش زونیکا و کرسپی^۱ (۲۰۱۳) با هدف ارائه استراتژی‌های جدید در جهت توسعه اشتغال در شرکت‌های آمریکای لاتین نشان داد سه استراتژی‌های بکار رفته در شرکت‌های مورد بررسی (استراتژی‌های ساختن محض، خرید محض و مخلوط ترکیب دو استراتژی ساختن و خرید) در توسعه اشتغال در آمریکای لاتین مؤثر بوده‌اند. همچنین، نتایج پژوهش‌های صورت گرفته در ارتباط با اشتغال نشان می‌دهد در کنار موانع پیش‌روی توسعه اشتغال از جمله موانع اطلاع رسانی، فنی، مالی، ساختاری، بازاریابی و فروش، مدیریتی و قانونی (غیاثوندغیائی و حسینی، ۱۳۹۰)، خرید ارزان محصولات تولیدی، عدم دسترسی به سرمایه کافی، بالا بودن هزینه‌های تولیدی، مهاجرت نیروی متخصص و مولد از روستا، دسترسی دشوار به بازارهای عرضه محصولات، ضعف زیرساخت‌های فیزیکی، دسترسی دشوار به تسهیلات بانکی و اعتباری، عدم تثبیت قیمت محصولات، عدم توجه به امر آموزش مهارت‌های فنی به روستائیان، حمایت‌های اندک بخش دولتی، مهاجرت نیروی کار روستایی (قدیری معصوم و عزمی، ۱۳۸۹؛ شمشاد و همکاران، ۱۳۹۱؛ یعقوبی فرانی و همکاران، ۱۳۹۲؛ حسینی و همکاران، ۱۳۹۳؛ میرلطفی و همکاران، ۱۳۹۳)، عوامل و زمینه‌هایی از جمله فعالیت در بخش کشاورزی (اسفندیاری و ترحمی، ۱۳۸۸؛ فرشادفر و اصغرپور، ۱۳۸۹؛ کهنسال و رفیعی دارانی، ۱۳۹۲)، آموزش‌های کوتاه مدت کارآفرینی (ندافی و همکاران، ۱۳۹۱)، دسترسی به تسهیلات بانکی (طیبی و همکاران، ۱۳۸۹)، فناوری اطلاعات و ارتباطات (گل محمدی و همکاران، ۱۳۸۶)، توسعه گردشگری (عیسی‌زاده و قدسی، ۱۳۹۱)، بازارهای محلی (اراده حسابرسی ملی، ۲۰۰۷)، زمینه‌ها و بسترهای لازم را جهت توسعه اشتغال فراهم می‌کنند.

مروری بر مطالعات صورت گرفته نشان می‌دهد که در کنار عوامل متعددی که در توسعه اشتغال مؤثر می‌باشند موانعی نیز در برابر توسعه اشتغال وجود دارند که در مناطق مختلف، با توجه به شرایط آن منطقه، متفاوت می‌باشد. از آنجایی که پژوهش حاضر با هدف انتخاب ارائه راهبردهای توسعه اشتغال در مناطق روستایی که مبتنی بر نقاط قوت و ضعف و همچنین، فرصت‌ها و تهدیدهای توسعه اشتغال می‌باشد، در واقع یک مطالعه عینی بوده و با دیگر پژوهش‌ها متفاوت می‌باشد.

1- Zuniga, and Crespi

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی دهستان بدر در شهرستان روانسر، استان کرمانشاه و کشور، مأخذ: فرمانداری شهرستان روانسر، ۱۳۹۲

روش تحقیق

معرفی محدوده مطالعاتی

دهستان بدر واقع در بخش مرکزی شهرستان روانسر^۱، شامل ۲۴ نقطه روستایی و ۴۴۸۲ نفر جمعیت است که مرکزیت آن روستای بدرآباد بوده که در ۶۴ تا ۶۷ درجه طول شرقی و ۳۸ درجه و ۵۵ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است. بررسی وضعیت شاخص‌های اشتغال در این دهستان نشان می‌دهد نرخ مشارکت اقتصادی، ضریب فعالیت، نسبت اشتغال و بار تکفل در بین روستاییان این دهستان به ترتیب ۳۵/۰۲، ۳۲/۳۷، ۲۴/۱۱ و ۴۵/۵۱ درصد می‌باشد. همچنین، بررسی نتایج سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد که اکثر روستاییان شاغل در دهستان بدر (با نرخ اشتغال ۶۸ درصد)، در بخش کشاورزی (۶۲ درصد شاغلین دهستان در بخش کشاورزی، ۱۳ درصد در بخش صنعت و ۲۵ درصد در بخش خدمات فعالیت دارند) مشغول به فعالیت می‌باشند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰). در ارتباط با وضعیت کشاورزی

۱- شهرستان روانسر شامل دو بخش (بخش مرکزی و شاهو) و شش دهستان (دهستان‌های بدر، حسن آباد، زالوآب، دولت‌آباد، قوری‌قلعه و منصورآقایی) می‌باشد.

دهستان بدر آمارها نشان می‌دهد از حدود ۶ هزار هکتار اراضی این دهستان بالغ بر ۴۵۰۰ هکتار آن به محصولات نخود، گندم (آبی و دیم) و ذرت اختصاص داده شده است (جهاد کشاورزی شهرستان روانسر، بهار ۱۳۹۳).

با توجه به ماهیت و روش پژوهش‌های علمی، مطالعه حاضر به لحاظ ماهیت از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش، از نوع تحقیقات توصیفی - تحلیلی می‌باشد. جهت گردآوری اطلاعات از دو شیوه مطالعات اسنادی و میدانی (مصاحبه با کارشناسان و تکمیل پرسشنامه) استفاده شده است. با توجه هدف پژوهش، ارائه استراتژی‌های توسعه اشتغال در نواحی روستایی، جامعه آماری پژوهش را ۲۳ کارشناس در سازمان‌ها مرتبط با امور روستایی (جهاد کشاورزی ۸ نفر، فرمانداری ۶ نفر، بخشداری ۳ نفر، بنیاد مسکن ۲ نفر، آموزش و پرورش ۲ نفر، سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی ۲ نفر) در شهرستان روانسر تشکیل می‌دهند که به صورت سرشماری مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار اصلی پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بوده که در دو قسمت ویژگی‌های شخصی کارشناسان و مؤلفه‌های مرتبط با اشتغال در دهستان بدر در قالب طیف پنج قسمتی لیکرت (۱= اهمیت خیلی کم، ۲= اهمیت کم، ۳= اهمیت متوسط، ۴= اهمیت زیاد، ۵= اهمیت خیلی زیاد)، طراحی شده است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها و تعیین استراتژی مناسب به ترتیب از نرم‌افزار Excel و مدل SWOT استفاده شده است. مدل SWOT، یکی از مدل‌های مهم در فرآیند برنامه‌ریزی استراتژیک است (Lee, et al., 2009). SWOT مخفف واژه‌های Strengths (قوت‌ها)، Weaknesses (ضعف‌ها)، Opportunities (فرصت‌ها) و Threats (تهدیدها) است و ابزاری بسیار مهم برای تحلیل سیستماتیک عوامل داخلی و خارجی یک سازمان است (یوکسل^۱، ۲۰۰۷). از طریق این مدل سعی می‌شود ضعف‌ها به قوت‌ها تبدیل شوند و با به حداقل رساندن ضعف‌های داخلی و تهدیدهای خارجی، از فرصت‌ها حداکثر استفاده به عمل آید (ارسلان و ده‌آ، ۲۰۰۸).

نتایج و بحث

نتایج بررسی ویژگی‌های شخصی ۲۳ کارشناس شهرستان روانسر در جدول ۱ نشان می‌دهد، میانگین سنی آن‌ها ۴۱/۳ سال می‌باشد. در ارتباط با وضعیت تحصیلی کارشناسان حدود ۵۲ درصد از آن‌ها دارای مدرک لیسانس (۱۲ نفر)، ۳۰ درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد (۷ نفر) و ۱۷ درصد از آن‌ها (۴ نفر) دارای مدرک دکترا می‌باشند. همچنین، میانگین سابقه شغلی کارشناسان در پست سازمانی خود، حدود ۱۴/۶ سال است.

در پژوهش حاضر پس از تهیه فهرست مؤلفه‌های مرتبط با اشتغال و پالایش آن‌ها، مجموعه این مؤلفه‌ها در دو گروه عوامل داخلی و عامل خارجی طبقه‌بندی شده‌اند. برای انجام مراحل مختلف مدل SWOT جهت ارائه استراتژی‌های توسعه اشتغال در نواحی روستایی دهستان بدر، ابتدا ضریب اولیه (مجموع پاسخ‌های ۲۳ کارشناس به هر یک از نقاط قوت و ضعف و همچنین تهدیدها و فرصت‌ها)، ضریب ثانویه (برابر است با ضریب اولیه هر یک از نقاط عوامل چهارگانه مدل SWOT تقسیم بر مجموع امتیازهای هر عامل)، رتبه و وزن نهایی (برابر است با ضریب ثانویه هر مؤلفه ضربدر رتبه آن

1- Yuksel

2- Arslan & Deha

مؤلفه) هریک از مؤلفه‌های واقع در دو گروه عوامل داخلی (نقاط قوت و ضعف) و عوامل خارجی (تهدیدها و فرصت‌ها)، که مبتنی بر نظرات کارشناسان بود محاسبه گردید (جدول ۲ و ۳). نتایج تجزیه و تحلیل نقاط قوت مؤثر در اشتغال در دهستان بدر نشان می‌دهد در بین ۲۳ مؤلفه واقع در نقاط قوت، دو مؤلفه نیروی انسانی جوان و فعال و تعداد زیاد فارغ-التحصیلان دانشگاهی (S_2 و S_{20}) با وزن نهایی مشابه ۰/۲۲۵، بیشترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین، نتایج در ارتباط با نقاط ضعف توسعه اشتغال در محدوده مورد مطالعه نشان داد دو مؤلفه کمبود سرمایه اولیه در دسترس روستاییان و وجود دلالتان و واسطه‌ها به ترتیب با وزن نهایی ۰/۱۳۶ و ۰/۱۰۵، بیشترین وزن را در بین ۳۵ نقطه ضعف به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۲).

جدول ۱- ویژگی‌های شخصی کارشناسان پژوهش

نهاده	رشته تخصصی	تعداد	میانگین سنی	وضعیت تحصیلی	میانگین سابقه شغلی
چهار کشاورزی	توسعه روستایی، ترویج کشاورزی، اقتصاد کشاورزی	۸	۳۸/۵	۲ نفر دکتری، ۲ نفر کارشناسی ارشد، ۴ نفر کارشناسی	۱۶/۵
فرمانداری	توسعه روستایی، برنامه‌ریزی روستایی، برنامه‌ریزی روستایی	۶	۴۹	۲ نفر دکتری، ۲ نفر کارشناس ارشد، ۲ نفر کارشناسی	۲۱
بخشداری	توسعه روستایی، کارشناس امور مالی	۳	۳۸	۱ نفر کارشناسی ارشد و ۲ نفر کارشناس	۱۳/۵
بنیاد مسکن	عمران روستایی و برنامه‌ریزی روستایی	۲	۴۳/۵	کارشناس ارشد و کارشناسی	۱۵/۵
آموزش و پرورش	توسعه روستایی و برنامه‌ریزی روستایی	۲	۳۶	۱ نفر کارشناسی ارشد و ۱ نفر کارشناسی	۷/۵
سازمان میراث فرهنگی و صنایع دستی	صنایع دستی	۲	۷/۵	کارشناسی	۱۰/۵

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۲- نتایج تجزیه و تحلیل عوامل داخلی

وزن نهایی	رتبه	ضریب ثانویه	ضریب اولیه	نقاط ضعف	وزن نهایی	رتبه	ضریب ثانویه	ضریب اولیه	نقاط قوت
۰/۰۲۹	۱	۰/۰۲۹	۶۲	$W_7 =$ دسترسی دشوار به تسهیلات بانکی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۶۶	۹۶	$S_1 =$ زمین‌های حاصلخیز کشاورزی
۰/۰۲۶	۱	۰/۰۲۶	۵۷	$W_8 =$ عدم دسترسی به ضامن معتبر	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۳۲	۴۶	$S_{12} =$ جنگل‌های انبوه بلوط
۰/۰۲۸	۱	۰/۰۲۸	۶۱	$W_9 =$ نبود وثیقه لازم جهت اخذ تسهیلات بانکی	۰/۰۵۰	۱	۰/۰۴۶	۶۷	$S_5 =$ وجود مراتع انبوه جهت دامداری
۰/۰۲۸	۲	۰/۰۱۴	۳۰	$W_{19} =$ بالا بودن سودهای بانکی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۳۵	۵۱	$S_{13} =$ تنوع گونه‌های دامی
۰/۰۵۸	۲	۰/۰۲۹	۶۳	$W_{26} =$ عدم وجود صندوق‌های اعتبارات خرد روستایی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۳۰	۴۳	$S_{18} =$ تنوع پوشش گیاهی
۰/۰۳۰	۱	۰/۰۳۰	۶۵	$W_{33} =$ نوسانات بالای قیمت محصولات تولیدی در مناطق روستایی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۴۷	۶۸	$S_{22} =$ تنوع محصولات زراعی
۰/۰۷۹	۲	۰/۰۴۰	۸۶	$W_2 =$ نبود و یا ضعف سرمایه‌گذاری بخش خصوصی	۰/۰۵۰	۱	۰/۰۵۲	۷۵	$S_{10} =$ بارش مناسب
۰/۰۷۸	۲	۰/۰۳۹	۸۵	$W_3 =$ سرمایه‌گذاری ضعیف بخش دولتی	۰/۰۵۰	۱	۰/۰۵۰	۷۳	$S_{11} =$ اقلیم مساعد
۰/۱۳۶	۳	۰/۰۴۵	۹۸	$W_6 =$ کمبود سرمایه اولیه در دسترس روستاییان	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۵۱	۷۴	$S_7 =$ وفور منابع آب زیرزمینی
۰/۰۹۴	۳	۰/۰۳۱	۶۸	$W_{22} =$ گرایش روستاییان به سرمایه‌گذاری در نقاط شهری	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۲۷	۳۹	$S_{17} =$ گیاهان دارویی
۰/۰۵۷	۲	۰/۰۲۹	۶۲	$W_{23} =$ پایین بودن دستمزدها در فعالیت‌های بخش‌های مختلف	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۴۹	۷۱	$S_6 =$ وفور منابع آب سطحی
۰/۱۰۵	۳	۰/۰۳۵	۷۶	$W_{25} =$ وجود دلالت‌ها واسطه‌ها	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۲۷	۳۹	$S_{19} =$ تنوع گونه‌های جانوری
۰/۱۰۱	۳	۰/۰۳۴	۷۳	$W_{13} =$ نبود بازار محلی	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۴۳	۶۳	$S_3 =$ جاذبه‌های ژئوتوریستی
۰/۰۶۹	۲	۰/۰۳۵	۷۵	$W_{10} =$ بالا بودن هزینه تولیدات زراعی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۴۰	۵۸	$S_4 =$ جاذبه‌های اکوتوریستی
۰/۰۷۷	۲	۰/۰۳۸	۸۳	$W_{11} =$ پایین بودن قیمت تولیدات زراعی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۲۹	۴۲	$S_{14} =$ ذخایر معدنی سنگ آهک
۰/۰۷۳	۲	۰/۰۳۶	۷۹	$W_{12} =$ پایین بودن قیمت تولیدات لبنی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۲۶	۳۸	$S_{15} =$ ذخایر ماسه
۰/۰۲۸	۱	۰/۰۲۸	۶۰	$W_4 =$ ضعف زیرساخت‌های گردشگری	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۵۱	۷۴	$S_{23} =$ چشمه‌های آب معدنی
۰/۰۶۲	۲	۰/۰۳۱	۶۷	$W_5 =$ نبود کارخانه و کارگاه‌های کوچک و بزرگ	۰/۲۲۵	۳	۰/۰۶۰	۸۷	$S_2 =$ نیروی انسانی جوان و فعال
۰/۰۹۴	۲	۰/۰۴۷	۱۰۲	$W_1 =$ ضعف صنایع تبدیلی و تکمیلی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۴۱	۵۹	$S_{16} =$ وجود دانش بومی
۰/۰۵۲	۲	۰/۰۲۶	۵۶	$W_{14} =$ بروکراسی اداری جهت کسب مجوز فعالیت‌های تولیدی $W_{15} =$ زودبازده	۰/۲۲۵	۳	۰/۰۶۶	۹۶	$S_{20} =$ تعداد زیاد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی
۰/۰۲۷	۲	۰/۰۱۳	۲۹	$W_{17} =$ ممانعت نهادهای متولی از فروش تولیدات محلی در حریم راه‌های ارتباطی	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۴۳	۶۲	$S_{21} =$ نزدیکی به نقاط شهری جهت عرضه محصولات
۰/۰۵۳	۲	۰/۰۲۶	۵۷	$W_{24} =$ عدم پوشش مناسب بیمه در مناطق	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۳۸	۵۶	$S_8 =$ نزدیکی به راه‌های ارتباطی جهت صدور محصولات مختلف
۰/۰۵۳	۲	۰/۰۲۶	۵۷	$W_{27} =$ عدم فعالیت مؤسسات اشتغال‌زا در مناطق روستایی	۰/۱۰۰	۲	۰/۰۵۴	۷۹	$S_9 =$ موقعیت استراتژیک و مناسب دهستان
۰/۰۲۸	۱	۰/۰۲۸	۶۰	$W_{28} =$ واگذاری طرح‌های عمران روستایی به افراد غیربومی					
۰/۰۱۵	۱	۰/۰۱۵	۳۳	$W_{30} =$ دسترسی دشوار به منابع سوختی در بخش کشاورزی					
۰/۰۵۳	۲	۰/۰۲۷	۵۸	$W_{31} =$ کم بودن سهمیه سوخت پارانه‌ای در بخش کشاورزی					
۰/۰۱۴	۱	۰/۰۱۴	۳۱	$W_{18} =$ حمایت اندک از کارآفرینان					
۰/۰۳۶	۲	۰/۰۱۸	۳۹	$W_{17} =$ برگزاری دوره‌های کارآفرینی مقطعی و نامنظم					
۰/۰۴۲	۲	۰/۰۲۱	۴۵	$W_{16} =$ عدم وجود تخصص‌های متنوع در بین روستاییان					
۰/۰۲۲	۱	۰/۰۲۲	۴۷	$W_{29} =$ پایین بودن سطح تکنولوژی					
۰/۰۴۰	۲	۰/۰۲۰	۴۳	$W_{20} =$ قطعه قطعه بودن اراضی زراعی					
۰/۰۱۳	۱	۰/۰۱۳	۲۹	$W_{21} =$ تنوع اندک مشاغل					
۰/۰۶۸	۲	۰/۰۳۴	۷۴	$W_{32} =$ بالا بودن مشاغل کاذب در منطقه					
۰/۰۷۸	۲	۰/۰۳۹	۸۴	$W_{34} =$ تعداد زیاد قشر بیکاران					
۰/۱۰۰	۳	۰/۰۳۳	۷۲	$W_{35} =$ بیکاری فصلی					
۱/۹۴۶	-	۱	۲۱۶۶	مجموع	۱/۸۰۰	-	۱	۱۴۶۵	مجموع

مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۳- نتایج تجزیه و تحلیل عوامل خارجی

فرصت‌ها	ضریب اولیه	ضریب ثانویه	رتبه	وزن نهایی	تهدیدها	ضریب اولیه	ضریب ثانویه	رتبه	وزن نهایی
O ₁ = زیر کشت بردن اراضی بایر	۶۲	۰/۰۳۷	۱	۰/۰۲۷	T ₁ = سرمایه ناچیز در دسترس روستاییان	۸۹	۰/۰۹۱	۳	۰/۲۷۲
O ₂ = کشت گسترده باغات در سطح منطقه به‌ویژه در اراضی شیب‌دار	۶۸	۰/۰۴۱	۱	۰/۰۴۱	T ₂ = سرمایه‌گذاری اندک بخش خصوصی	۷۸	۰/۰۷۹	۲	۰/۱۵۹
O ₃ = احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی	۸۶	۰/۰۵۱	۴	۰/۰۲۰۵	T ₃ = نبود اطمینان میان سرمایه‌داران از سودهی فعالیت در نواحی روستایی	۷۲	۰/۰۷۳	۲	۰/۱۴۶
O ₆ = تولید محصولات کشاورزی مورد نیاز کشور عراق	۷۴	۰/۰۴۴	۲	۰/۰۸۸	T ₅ = شرایط دشوار دسترسی به تسهیلات بانکی	۶۲	۰/۰۶۳	۱	۰/۰۶۳
O ₁₅ = توسعه کاشت محصولات صیفی در مجاورت محوره‌های ارتباطی	۶۴	۰/۰۳۸	۲	۰/۰۷۶	T ₈ = عدم توان بازپرداخت اقساط بانکی (بالا بودن سود بانکی)	۴۲	۰/۰۴۳	۲	۰/۰۸۵
O ₁₆ = احداث مرکز فروش محصولات زراعی و دامی با توجه به موقعیت استراتژیک دهستان	۷۸	۰/۰۴۷	۳	۰/۱۴۰	T ₆ = عدم ضمانت خرید تولیدات روستاییان از سوی نهادهای متولی	۵۶	۰/۰۵۷	۲	۰/۱۱۴
O ₁₃ = استفاده از مراتع جهت پرورش دام	۶۸	۰/۰۴۱	۱	۰/۰۴۱	T ₁₁ = روند کند افزایش قیمت محصولات تولید شده	۸۰	۰/۰۸۱	۳	۰/۲۴۴
O ₁₄ = استفاده از مراتع جهت پرورش زنبور عسل	۷۲	۰/۰۴۳	۱	۰/۰۴۳	T ₁₀ = بالا رفتن هزینه‌های تولید	۸۶	۰/۰۸۷	۳	۰/۲۶۲
O ₉ = جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در زمینه‌های مختلف به‌ویژه در زمینه کشاورزی و گردشگری	۸۶	۰/۰۵۱	۳	۰/۱۵۴	T ₉ = سیاست‌گذاری مقطعی متولیان امور روستایی در زمینه توسعه اشتغال و خرید تولیدات روستاییان	۴۹	۰/۰۵۰	۱	۰/۰۵۰
O ₁₀ = احداث بازارهای محلی در مجاورت جاذبه‌های توریستی	۸۳	۰/۰۵۰	۲	۰/۰۹۹	T ₁₆ = ورشکسته شدن چندین کارگاه تولیدی از جمله مرغداری، قالیبافی، قوطی‌سازی و ... در سطح منطقه	۳۳	۰/۰۳۴	۱	۰/۰۳۴
O ₁₁ = توسعه و گسترش غرفه‌های متعدد در مجاورت جاذبه‌های گردشگری جهت خدمات‌رسانی به گردشگران	۸۰	۰/۰۴۸	۲	۰/۰۹۶	T ₇ = توجه اندک متولیان امور روستایی به فعالیت‌های توسعه‌ای در روستاها	۴۵	۰/۰۴۶	۱	۰/۰۴۶
O ₁₂ = مصرف عواید حاصل از ورود گردشگران در راستای توسعه اشتغال در منطقه	۷۵	۰/۰۴۵	۲	۰/۰۹۰	T ₁₂ = مهاجرت نیروی فعال روستاها	۷۱	۰/۰۷۲	۳	۰/۲۱۷
O ₅ = احداث مسافرخانه، قهوه‌خانه و ... جهت استفاده گردشگران	۷۳	۰/۰۴۴	۱	۰/۰۴۴	T ₁₃ = مهاجرت نیروی متخصص روستا	۷۶	۰/۰۷۷	۲	۰/۱۵۵
O ₁₇ = احداث کشتارگاه	۷۵	۰/۰۴۵	۱	۰/۰۴۵	T ₁₄ = طولانی بودن فرایند دریافت مجوز کسب در روستاها	۴۷	۰/۰۴۸	۱	۰/۰۴۸
O ₁₉ = احداث و توسعه کوره‌های سنگ آهک	۳۶	۰/۰۲۱	۲	۰/۰۴۳	T ₁₅ = کاهش رغبت کارگران برای فعالیت در سطح منطقه	۳۸	۰/۰۳۹	۱	۰/۰۳۹
O ₂₀ = احداث و توسعه کارخانه‌های تولید ماسه	۳۴	۰/۰۲۰	۲	۰/۰۴۱	T ₄ = نبود سازمان توسعه کارآفرینی و کاربایی در منطقه	۵۹	۰/۰۶۰	۱	۰/۰۶۰
O ₂₁ = احداث کارگاه یا کارخانه تولید چرم با توجه به تعداد زیاد دام در سطح روستاها	۷۷	۰/۰۴۶	۲	۰/۰۹۲					
O ₂₂ = احداث کارخانه تولید آب معدنی	۶۳	۰/۰۳۸	۲	۰/۰۷۵					
O ₂₄ = احداث منطقه حفاظت شده (حیات وحش)	۳۸	۰/۰۲۳	۱	۰/۰۲۳					
O ₇ = گسترش سیستم‌های آبیاری	۵۱	۰/۰۳۰	۱	۰/۰۳۰					
O ₁₈ = استفاده از زغال درختان بلوطی که به هر نحوی خشک شده‌اند	۲۹	۰/۰۱۷	۱	۰/۰۱۷					
O ₂₃ = سازماندهی جمع‌آوری گیاهان دارویی و صدور مکانیزه آن‌ها به سایر نقاط کشور و کشورهای همسایه	۴۲	۰/۰۲۵	۱	۰/۰۲۵					
O ₄ = اعزام نیروی کار به کشور عراق	۶۶	۰/۰۳۹	۱	۰/۰۳۹					
O ₂₅ = به‌کارگیری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی در بخش‌های مختلف	۹۷	۰/۰۵۸	۳	۰/۱۷۴					
O ₈ = ترویج فرهنگ کارآفرینی در بین روستاییان	۹۸	۰/۰۵۹	۳	۰/۱۷۶					
مجموع	۱۶۷۵	۱	-	۱/۹۲۳	مجموع	۹۸۳	۱	-	۱/۹۹۳

مأخذ: یافته‌های تحقیق

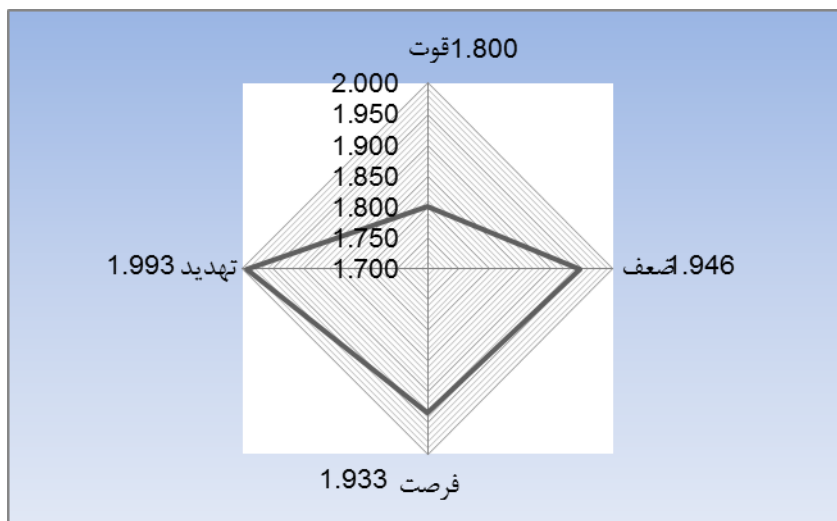
نتایج تجزیه و تحلیل عوامل خارجی در ارتباط با فرصت‌های توسعه اشتغال دهستان بدر در جدول ۳ نشان می‌دهد. دو مؤلفه احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی و ترویج فرهنگ کارآفرینی در بین روستاییان به ترتیب با وزن نهایی ۰/۲۰۵ و ۰/۱۷۶ از میان ۲۵ مؤلفه واقع در این بخش، بهترین فرصت‌ها جهت توسعه اشتغال در بین روستاییان محدوده مورد مطالعه می‌باشند. همچنین، نتایج در رابطه با تهدیدهای پیش‌روی توسعه اشتغال در دهستان بدر نشان داد، در بین ۱۶ تهدید مورد بررسی، مؤلفه‌های سرمایه‌ناچیز در دسترس روستاییان (با وزن نهایی ۰/۲۷۲) و بالا رفتن هزینه‌های تولید (با وزن نهایی ۰/۲۶۲)، بیشترین تهدیدها را در مقابل توسعه اشتغال در دهستان بدر به خود اختصاص داده‌اند.

در ادامه به منظور بررسی تطبیقی مدل SWOT از وضع موجود (نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها) و نیز ارائه استراتژی‌های مناسب، ضریب نهایی هر یک از بخش‌های چهارگانه (نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها)، محاسبه گردید. همچنین، برای تحلیل بهتر ضریب نهایی نقاط قوت، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها از نمودار تار عنکبوتی استفاده شده است (جدول ۴ و نمودار ۱).

جدول ۴- امتیاز نهایی شاخص‌ها

شاخص	امتیاز نهایی
قوت‌ها	۱/۸۰۰
ضعف‌ها	۱/۹۴۶
فرصت‌ها	۱/۹۳۳
تهدیدها	۱/۹۹۳

مأخذ: یافته‌های تحقیق

نمودار ۱- بررسی تطبیقی مدل SWOT از نقاط قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها و تهدیدها مأخذ: یافته‌های تحقیق

جدول ۵- نتایج تجزیه و تحلیل عوامل استراتژیک (SFAS)

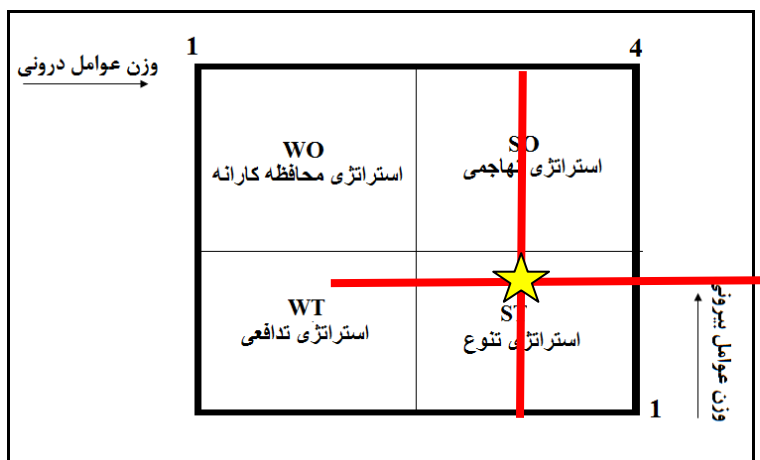
وزن نهایی	رتبه	وزن	عوامل استراتژیک
۰/۱۰۰	۲	۰/۰۶۶	S ₁ = زمین‌های حاصلخیز کشاورزی
۰/۲۲۵	۳	۰/۰۶۰	S ₂ = نیروی انسانی جوان و فعال
۰/۱۰۰	۲	۰/۰۵۴	S ₉ = موقعیت استراتژیک مناسب دهستان
۰/۰۵۰	۱	۰/۰۵۲	S ₁₀ = بارش مناسب
۰/۲۲۵	۳	۰/۰۶۶	S ₂₀ = تعداد زیاد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی
۰/۱۰۰	۲	۰/۰۵۱	S ₂₃ = چشمه‌های آب معدنی
۰/۰۷۸	۲	۰/۰۳۹	W ₃₄ = تعداد زیاد قشر بیکاران
۰/۱۳۶	۳	۰/۰۴۵	W ₆ = کمبود سرمایه اولیه در دسترس روستاییان
۰/۰۶۹	۲	۰/۰۳۵	W ₁₀ = بالا بودن هزینه تولیدات زراعی
۰/۰۷۷	۲	۰/۰۳۸	W ₁₁ = پایین بودن قیمت تولیدات زراعی
۰/۰۷۳	۲	۰/۰۳۶	W ₁₂ = پایین بودن قیمت تولیدات لبنی
۰/۱۰۵	۳	۰/۰۳۵	W ₂₅ = وجود دلالان و واسطه‌ها
۰/۰۹۴	۲	۰/۰۴۷	W ₁ = ضعف صنایع تبدیلی و تکمیلی
۰/۰۷۹	۲	۰/۰۴۰	W ₂ = نبود و یا ضعف سرمایه‌گذاری بخش خصوصی
۰/۰۷۸	۲	۰/۰۳۹	W ₃ = سرمایه‌گذاری ضعیف بخش دولتی
۰/۲۰۵	۴	۰/۰۵۱	O ₃ = احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی
۰/۱۷۶	۳	۰/۰۵۹	O ₈ = ترویج فرهنگ کارآفرینی در بین روستاییان
۰/۱۵۴	۳	۰/۰۵۱	O ₉ = جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در زمینه‌های مختلف به‌ویژه در زمینه کشاورزی و گردشگری
۰/۰۹۹	۲	۰/۰۵۰	O ₁₀ = احداث بازارهای محلی در مجاورت جاذبه‌های توریستی
۰/۰۹۶	۲	۰/۰۴۸	O ₁₁ = توسعه و گسترش غرفه‌های متعدد در مجاورت جاذبه‌های گردشگری جهت خدمات‌رسانی به گردشگران
۰/۱۴۰	۳	۰/۰۴۷	O ₁₆ = احداث مرکز فروش محصولات زراعی و دامی با توجه به موقعیت استراتژیک دهستان
۰/۱۷۴	۳	۰/۰۵۸	O ₂₅ = به‌کارگیری فارغ‌التحصیلان دانشگاهی در بخش‌های مختلف
۰/۲۷۲	۳	۰/۰۹۱	T ₁ = سرمایه ناچیز در دسترس روستاییان
۰/۱۵۹	۲	۰/۰۷۹	T ₂ = سرمایه‌گذاری اندک بخش خصوصی
۰/۱۴۶	۲	۰/۰۷۳	T ₃ = نبود اطمینان میان سرمایه‌داران از سودهی فعالیت در نواحی روستایی
۰/۲۶۲	۳	۰/۰۸۷	T ₁₀ = بالا رفتن هزینه‌های تولید
۰/۲۴۴	۳	۰/۰۸۱	T ₁₁ = روند کند افزایش قیمت محصولات تولید شده
۰/۱۵۵	۲	۰/۰۷۷	T ₁₃ = مهاجرت نیروی متخصص روستا

مأخذ: یافته‌های تحقیق

همان‌طور که مشاهده می‌گردد در نمودار ۱، کشیدگی نمودار با مجموع امتیاز وزنی ۱/۹۹۳ و ۱/۹۳۳ به ترتیب به سمت تهدیدها و ضعف‌ها میل دارد؛ بنابراین، می‌توان چنین ادعان کرد که وضعیت اشتغال در دهستان بدر در وضعیت مناسبی قرار ندارد و تهدیدهای و ضعف‌های فراوانی وضعیت اشتغال را در این محدوده تحت شعاع قرار داده است. لذا،

لزوم توجه اساسی و برنامه‌ریزی ضربتی و جامع و مناسب جهت تعدیل تهدیدها و افزایش فرصت‌ها و همچنین، از بین بردن نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت، ضروری به نظر می‌رسد. پس از مشخص شدن وضعیت کلی نقاط چهارگانه مدل SWOT باید به بررسی و تحلیل عوامل استراتژیک (SFAS) پرداخته شود. در این مرحله عواملی که دارای بالاترین وزن (ضریب ثانویه) بوده‌اند، به‌صورت جداگانه در یک جدول فهرست شده‌اند (جدول ۵). عوامل واقع در جدول مذکور، شامل مهم‌ترین عواملی بوده که به‌عنوان مبنا و پایه‌ای برای تدوین استراتژی در جهت توسعه اشتغال در روستاهای دهستان مذکور مورد استفاده قرار خواهند گرفت.

در مرحله بعد باید ماتریس استراتژی‌ها و اولویت‌های اجرایی SWOT با استفاده از روش IEA انتخاب گردد. بدین منظور باید تقاطع مجموع وزن نهایی عوامل داخلی و خارجی موردبررسی بر روی شکل پایه در مدل SWOT طراحی گردد. در واقع با مشخص شدن تقاطع مجموع وزن نهایی عوامل داخلی و خارجی می‌توان عنوان نمود که چه راهبردی برای توسعه اشتغال در محدوده مورد بحث مناسب‌تر می‌باشد. همان‌طور که نتایج در شکل ۲ نشان می‌دهد در بین چهار استراتژی موجود در مدل SWOT، استراتژی تدافعی (WT)، مناسب‌ترین استراتژی جهت توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر می‌باشد.

شکل ۲- تعیین اولویت استراتژی بر اساس روش IEA مأخذ: یافته‌های تحقیق، بهار ۱۳۹۳

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

رسیدن به اشتغال کامل نیروی فعال هر جامعه‌ای از مهم‌ترین دغدغه‌های مدیران و برنامه‌ریزان به‌ویژه در زمان حاضر می‌باشد. بنابراین، جهت توسعه اشتغال در مناطق مختلف از جمله در مناطق روستایی باید راهبردها و راهکارهایی ارائه گردد که مبتنی بر توانمندی‌های آن منطقه بوده و ضمن فراهم کردن زمینه اشتغال کلیه افراد واقع در سن فعالیت، کمترین فشار را بر منابع محیطی وارد نماید. نتایج پژوهش حاضر که با هدف ارائه استراتژی‌های اشتغال در روستاهای دهستان بدر انجام گرفته است، نشان داد که محدوده مورد بحث دارای نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای متعددی در جهت توسعه اشتغال می‌باشد. با این وجود نتایج تحلیل مدل SWOT نشان داد امتیاز نهایی هریک از نقاط مذکور به‌ترتیب

۱/۸۰۰، ۱/۹۴۶، ۱/۹۳۳ و ۱/۹۹۳ می‌باشد. این مهم نشان می‌دهد که نواحی روستایی محدوده مورد بحث در زمینه توسعه اشتغال، بیشتر با تهدیداتی در ارتباط با توسعه اشتغال مواجه می‌باشند. نتایج فوق با یافته پژوهش مهمت (۱۹۹۵) در اندونزی، که نشان می‌دهد با وجود منابع طبیعی فراوان در کشور اندونزی، این کشور با معضل بیکاری روبه‌رو بوده همسو می‌باشد. همچنین، نتایج ارائه تعیین اولویت استراتژی مناسب در روستاهای دهستان بدر نشان داد راهبردهای تدافعی (WT)، مهم‌ترین راهبرد جهت توسعه اشتغال روستاهای دهستان بدر می‌باشد. این راهبردها (حداقل - حداقل)، که بر نقاط ضعف درونی و تهدیدهای بیرونی استوار است، اساساً ماهیتی تدافعی دارند. همچنین، این راهبردها بر حداقل کردن نقاط ضعف و رفع آسیب‌پذیری سیستم مورد نظر تأکید می‌کنند. در واقع با کاهش یا حداقل کردن نقاط ضعف سیستم مورد نظر می‌توان تهدیدهای آن سیستم را نیز خنثی نمود. از جمله ضعف‌های درونی و تهدیدهای بیرونی شناسایی شده در توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر می‌توان به پایین بودن قیمت محصولات تولید شده در برابر هزینه زیاد تولید آن‌ها، دسترسی دشوار به منابع مالی از جمله تسهیلات بانکی، مهاجرت نیروی کار و جوانان روستا، ضعف صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی، عدم تثبیت قیمت محصولات تولید شده در روستا، فقدان و یا کمبود نیروی متخصص در روستا و ... اشاره کرد. ضعف‌ها و تهدیدهای شناسایی شده در روستاهای محدوده مورد مطالعه با موانع توسعه اشتغال (قدیری معصوم و عزمی، ۱۳۸۹)؛ (غیاثوندغیائی و حسینی، ۱۳۹۰)؛ (شمشاد و همکاران، ۱۳۹۱)؛ (یعقوبی فرانی و همکاران، ۱۳۹۲)؛ (حسینی و همکاران، ۱۳۹۳)؛ (میرلطفی و همکاران، ۱۳۹۳)، همسو می‌باشد. همچنین، نتایج فوق با یافته‌های تحقیقات رومی و پاروت (۲۰۰۸)، نواز (۲۰۰۹) و ساتیاباما (۲۰۱۰) که معتقد بوده‌اند که عواملی از جمله شرایط دشوار روستاییان در دسترسی به اعتبارات و سرمایه مالی، پائین بودن سود فعالیت‌های اقتصادی در روستا، انتقال سرمایه مالی توسط روستائیان به شهر، نبود زیرساخت‌های فیزیکی مناسب در روستا، مهاجرت روستائیان به شهر، مناسب نبودن سیاست‌ها و قوانین سازمانی و دولتی و سیاست‌های بانکی، از مهم‌ترین موانع توسعه اشتغال و کارآفرینی در نواحی روستایی می‌باشند، همسو می‌باشد.

با وجود تهدیدهای متعدد شناسایی شده جهت توسعه اشتغال در روستاهای مورد مطالعه، نتایج پژوهش نشان داد عواملی مانند نیروی فارغ‌تحصیل دانشگاهی، فراهم بودن زمین‌های توسعه کارآفرینی و احداث بازهای محلی، زمین‌های حاصلخیز و مراتع انبوه جهت کشاورزی، جاذبه‌های ژئوتوریستی و اکوتوریستی، ذخایر معدنی (آهک، ماسه و آب معدنی ...) از نقاط قوت و فرصت‌های توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر می‌باشد که با عوامل زمینه‌ساز اشتغال که در مطالعات (اسفندیاری و ترحمی، ۱۳۸۸)؛ (فرشادفر و اصغرپور، ۱۳۸۹)؛ (عیسی‌زاده و قدسی، ۱۳۹۱)؛ (ندافی و همکاران، ۱۳۹۱)؛ (کهنسال و رفیعی دارانی، ۱۳۹۲)؛ (اراده حسابرسی ملی، ۲۰۰۷) و (هرمان و جنورجسکو، ۲۰۱۲) که به آن‌ها اشاره شده است، همسو می‌باشد. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج (گل محمدی و همکاران، ۱۳۸۶) و (فرهادی محلی، ۱۳۸۸) که از فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان عامل بسیار مهم در توسعه اشتغال یاد می‌کنند، در تضاد می‌باشد.

بنابراین جهت ارائه راهکارهای توسعه اشتغال در روستاهای دهستان بدر باید تکیه اصلی بر کاهش ضعف‌ها باشد که در نتیجه آن، تهدیدهای توسعه اشتغال در روستاها تضعیف شده و زمینه‌های لازم جهت توسعه اشتغال در منطقه فراهم می‌آید. بنابراین، جهت توسعه اشتغال در دهستان بدر راهکارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- احداث صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش زراعت و دامداری از جمله کارخانه تولید رب گوجه فرنگی، ذرت خشک‌کنی، بسته‌بندی لبنیات و محصولات باغی (از جمله بادام و انگور)، دباغی و تولید چرم و ... در روستاهای با موقعیت ارتباطی مناسب به‌ویژه در روستای بدرآباد
- ارائه تسهیلات بانکی بلاعوض و یا با بهره بانکی پایین به روستاییان (حداقل تا مراحل اولیه شروع فعالیت‌های اشتغال-زایی ارائه این تسهیلات از سوی دولت به‌عنوان یک پشتوانه محکم، می‌تواند نقش به‌سزایی داشته باشد)
- جلب توجه سرمایه‌داران بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در روستاها (با توجه به اینکه تجربه سرمایه‌داران نشان داده است سرمایه‌گذاری در نقاط شهری نسبت به نقاط روستایی، دارای سوددهی بیشتری می‌باشد آن‌ها رغبت چندانی در سرمایه‌گذاری در نقاط روستایی را ندارند) از طریق تبلیغات بیشتر، دادن امتیازهای ویژه در مراحل اولیه شروع فعالیت از قبیل اختصاص دادن سود بیشتر به آن‌ها، توسعه و گسترش فعالیت در صورت ارائه تسهیلات بیشتر و ...
- توجه به توسعه صنایع کاربر در سطح دهستان (با توجه به تعداد زیاد قشر بیکاران در سطح منطقه) از جمله: احداث پرورشگاه‌های دام، فعال‌سازی معادن تولید آهک و ماسه، کارخانه تولید آب معدنی و ...
- بازنگری بخش‌های مختلف دولتی و خصوصی در قیمت محصولات تولید شده در نواحی روستا (به‌عنوان مثال طی چند سال گذشته قیمت محصول گندم در منطقه که محصول غالب کشاورزان دهستان بدر می‌باشد، علی‌رغم افزایش هزینه‌ها، افزایش اندکی داشته است. همچنین، در ارتباط با قیمت سایر اقلام تولید روستاییان از جمله نخود، گوجه و سیب‌زمینی).
- ارائه یارانه از سوی دولت به روستاییان به‌عنوان تولیدکنندگان اصلی مواد غذایی در کشور در بخش‌های مختلف، به‌ویژه در بخش کشاورزی در جهت کاهش هزینه تولید محصولات تولید شده، از جمله اعطای یارانه در خرید کودهای بیولوژیک و ارگانیک.
- کوتاه کردن دست دلالان و واسطه‌های مختلف که طی ادوار گذشته تاکنون به طرق مختلف در تضعیف بنیان‌های اقتصادی قشر تلاش‌گر روستایی نقش مؤثری داشته‌اند (این مهم می‌تواند از طریق رابطه مستقیم روستاییان با بازار، به‌طور مثال از طریق احداث اتحادیه گلخانه‌داران و فعال‌سازی تعاونی‌های روستایی، تا حد امکان تحقق یابد).
- استفاده مؤثر از نیروی فارغ‌التحصیل دانشگاهی به‌عنوان مشاور در بخش‌های مختلف تولیدی جهت افزایش بهره‌وری و عملکرد محصولات به‌ویژه در بخش زراعت (در مراحل مختلف تولید صیفی‌جات، غلات و باغداری) و دامداری (در مراحل مختلف رشد دام).

منابع

- ازکیا، م. و غفاری غ (۱۳۸۳) توسعه روستای با تأکید بر ایران، انتشارات نی، تهران.
- اسفندیاری ع. و ترحمی ف (۱۳۸۸) بررسی اشتغال‌زایی بخش‌های اقتصادی ایران با تأکید بر بخش کشاورزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه. ۶۷: ۹۳-۱۱۵.
- تودارو م (۱۳۶۴) توسعه اقتصادی در جهان سوم، ترجمه غلامعلی فرجادی و حمید سهرابی، انتشارات سازمان برنامه و بودجه، تهران.

شناسایی راهبردهای توسعه اشتغال در مناطق روستایی ... ۱۴۵

حسینی س (۱۳۹۳) تحلیل عوامل مؤثر بر افزایش درآمد و اشتغال روستاییان در استان گیلان، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۱: ۱۹-۳۴.

سلامی ح. و انصاری و (۱۳۸۸) نقش بخش کشاورزی در ایجاد اشتغال و توزیع درآمد: روش تحلیل ساختاری، مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران. ۳: ۱-۲۰.

سواری م.، مخلص‌آبادی فراهانی م. و میرکزاده ع (۱۳۹۲) راهکارهای توسعه کارآفرینی در تعاونی‌های صنایع دستی استان کردستان، تعاون و کشاورزی. ۸: ۱۴۸-۱۲۵.

شمشاد م.، ملک‌محمدی ا. و حسینی‌نیا غ (۱۳۹۱) شناسایی و تحلیل مؤلفه‌های مؤثر بر اشتغال‌زایی در تعاونی‌های منابع طبیعی استان گلستان، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، ۷۹: ۱۵۶-۱۴۱.

طیبی س.، ساطعی م. و صمیمی پ (۱۳۸۹) تأثیر تسهیلات بانکی بر اشتغال‌زایی بخش‌های اقتصادی ایران، فصلنامه پول و اقتصاد. ۴: ۳۳-۱.

عیسی‌زاده س. و قدسی س (۱۳۹۱) محاسبه ضرایب اشتغال‌زایی بخش گردشگری در اقتصاد ایران: با استفاده از مدل داده - ستانده، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات مدیریت گردشگری. ۷: ۱۷۲-۱۵۱.

غیاثوندغیائی ف. و حسینی س (۱۳۹۰) تحلیل موانع و محدودیت‌های توسعه اشتغال در تعاونی‌های تولیدی کشاورزی ایران، پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی. ۲: ۱۴-۱.

فرشادفر ز. و اصغرپور ح (۱۳۸۹) بررسی مزیت نسبی اشتغال‌زایی بخش‌های عمده اقتصادی در استان کرمانشاه، مجله دانش و فناوری. ۲: ۷۵-۶۰.

فراهان‌محلی ع (۱۳۸۸) فناوری اطلاعات و ارتباطات موتور محرک توسعه و اشتغال‌زایی، کار و جامعه، ۱۰۷-۱۰۶: ۸۲-۷۵.

قدیمی م.، تولایی س. و فاطمی س (۱۳۸۹) ارزیابی استراتژیک قابلیت‌های توسعه گردشگری: مطالعه موردی شهر فریدونکنار، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی. ۱۹: ۱۲۸-۱۱۱.

قدیری معصوم م. و عزمی آ (۱۳۸۹) تحولات اشتغال روستایی و بررسی عامل مؤثر بر آن، چشم‌انداز جغرافیایی، ۱۰: ۱۱۹-۱۰۱.

کهنسال م. و رفیعی دارانی ه (۱۳۹۲) بررسی پتانسیل اشتغال‌زایی بخش کشاورزی در عرصه‌های اقتصاد شهر و روستا (مطالعه موردی استان خراسان رضوی)، تحقیقات اقتصاد کشاورزی. ۵: ۴۶-۲۳.

گل‌محمدی ف.، میردامادی س. و معتمد م (۱۳۸۶) فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) در اشتغال‌زایی و بهره‌وری زنان (با تأکید بر زنان روستایی)، فصلنامه مطالعات فرهنگی - دفاعی زنان. ۱۰: ۱۱۸-۹۳.

مرکز آمار ایران (۱۳۷۵) نتایج سرشماری نفوس و مسکن.

مرکز آمار ایران (۱۳۸۵) نتایج سرشماری نفوس و مسکن.

مرکز آمار ایران (۱۳۹۰) نتایج سرشماری نفوس و مسکن.

میرلطفی م.، علوی زاده س. و بدخش ی (۱۳۹۳) آسیب شناسی اثرات توسعه مشاغل خانگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: روستاهای بخش دیشموک شهرستان کهگیلویه)، ۵: ۱۱-۱.

نادری ک. و تیموری ز (۱۳۹۲). شناسایی موانع و راهکارهای توسعه مشاغل خانگی زنان روستایی از دیدگاه صاحب نظران و متولیان اجرایی، ماهنامه جهان گستر. ۱۱: ۶۸-۵۹.

نوری س.، مردای هوسین ن. و خوش نظر م (۱۳۹۲) راهبردهای مناسب برای توسعه ژئوتوریسم غار آبی سهولان، مطالعات و پژوهش های شهری و منطقه ای. ۱۷: ۶۸-۵۳.

یعقوبی فرانی احمد.، وحدت مؤدب هاجر. و لطیفی س (۱۳۹۲) شناسایی بازدارنده های گرایش زنان روستایی به مشاغل خانگی (مورد مطالعه: بخش سردرود شهرستان رزن)، نشریه زن در توسعه و سیاست، ۱۱: ۵۷۴-۵۵۹.

Arslan O. and Deha E.I (2008) SWOT analysis for safer carriage of bulk liquid chemicals in tankers. *Journal of Hazardous Materials*. 154: 901–913.

Çelik M. and Tatar M (2011) Employment-unemployment Issues and Solution Suggestions Adiyaman Example, *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*. 3: 1211-1226.

Committee of Public Accounts (House of Commons) (2008) Sustainable employment: supporting people to stay in work and advance, Thirteenth Report of Session 2007–8, 1-27.

Ghanbari Y., Moradi Hovasin N., Jamini D., Mafakheri A. and Gashtil Kh (2012) Spatial Analysis and Classification of Women's Employment Indices in Rural Areas of Iran, *American Journal of Scientific Research*. 71: 74-83.

Herman E. and Georgescu M.A (2012) Employment strategy for poverty reduction. A Romanian perspective, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 58: 406-415.

Iosua E.E., Gray A.R., McGee R., Erik L.C., Keane R., HealSc M. and Hancox R.J (2014) Employment Among Schoolchildren and Its Associations With Adult Substance Use, Psychological Well-being, and Academic Achievement, *Journal of Adolescent Health*. 3: 1-7.

Kucera D., Roncolato L. and Von Uexkull E (2012) Trade Contraction and Employment in India and South Africa during the Global Crisis, *World Development*. 40: 1122–1134.

Liang Lee K., Chih Huang W. and Yuan Teng J (2009) Locating the competitive relation of global logistics hub using quantitative SWOT analytical method. 77: 87–107.

McDonald M.H (1993) *Marketing plans*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Mehmet O (1995) Employment creation and green development strategy, *Ecological Economics*. 15: 11-19.

NAO (2007) Sustainable employment: supporting people to stay in work and advance, LONDON: The Stationery Office, report by the comptroller and auditor general, HC 32 Session 2007-2008 , 14 November 2007: 6-11.

Nawaz F (2009) Critical Factors of Women Entrepreneurship Development in Rural Bangladesh .U.S.A: Bangladesh Development Research Center (BDRC).

Roomi M.A. and Parrott G (2008) Barriers to development and progression of women entrepreneurs in Pakistan, The Journal of Entrepreneurship. No 17: 59–72.

Sathiabama K (2010) Rural Women Empowerment and Entrepreneurship Development. From:<http://ideas.repec.org/p/ess/wpaper/id2475.html>.

Yuksel I. and Dagdeviren M (2007) Using the analytic network process (ANP) in a SWOT analysis – A case study for a textile firm. Information Sciences, 177: 3364–3382.

Zuniga P. and Crespi G (2013) Innovation strategies and employment in Latin American firms, Structural Change and Economic Dynamics. 24:1-17.

Identify Strategies to Expand Employment in Rural Areas Using the SWOT Model (Case Study: Badr District, Ravansar Township)

Davood Jamini^{1*}, Ahmad Taghdisi² and Alireza Jamshidi³

Received: 10 June, 2014

Accepted: 5 December, 2014

Abstract

The aim of the present study, Is the nature and procedure respectively of the applied research and descriptive, Provide solutions to expand employment in the village of Badr District. The main research instrument was researcher made questionnaire and to achieve this goal, researchers have used opinions 23 expert relating to rural affairs Ravansar Township. Is used to analyze the data from the Excel software and the SWOT Model. The results showed there are in the study area 23 strength of (with a final score of 1.800) and 25 opportunities (with a final score of 1.933) for employment development. While face village of Bedar District with 35 point of weakness (with a final score of 11.946) and 16 threat (with a final score of 1.993) to develop employment. In total the results showed, According to the Preponderance weaknesses and threats on the strengths and opportunities in the study area, there is Defensive strategy (WT), priority employment development strategies in village of Badr District. Therefore, is necessary for provide solutions development employment In rural areas in the study area, Weaken the Internal weaknesses (such as lack of initial capital available to villagers With The final weight 0.136, There Fixer and intermediaries With The final weight 0.105) and External threats (such as limited capital in the hands of villagers With final weight 0.272 and Rising production costs with the final weight 0.262), Which have the greatest weight. Finally, According to research findings, was developed to promote employment in the village of Badr district, Practical and effective solutions, which have been the main focus on the Limiting the identified weaknesses and threats.

Key words: rural development, employment, employment development solutions, district of Badr.

1 - Ph.D. student Geography and Rural Planning, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Planning, University of Isfahan, Iran

2- Associate Professor, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Planning, University of Isfahan, Iran.

3- Ph.D. student Geography and Rural Planning, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Planning, University of Isfahan, Iran.

(* - Corresponding author Email: davood.jamini@gmail.com)